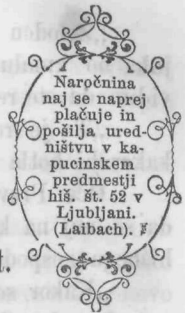

VERTEC.

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 4.

V Ljubljani 1. aprila 1871.

Leto I.

Pregreha ima žalostne nasledke.

(Dalje.)

Dvanajst let je minulo, odkar se je Lipe zapisal med cigane in kakor smo slišali, ž njimi na Hrovaško potegnil. Od Rupretove lesene bajte ni bilo več nobenega tirú. Tudi starega Rupreta in njegove žene Mine ni več bilo med živimi. Tam, kjer je stala pred dvanajstimi leti revna, samotna bajta, stala je zdaj lepa in visoka zidana hiša; poleg hiše vkusno napravljeni hlevi, v katerih je bilo mnogo najlepše domače živine. Vse je bilo na novo napravljeno, vse predelano in tako lepo vredjeno, da se je človek zavzemati moral, ako je poznal revno Rupretovo imetje, iz kterega je nastalo takó bogato in vkusno poslopje. Pred hišo je bila kamenena klop, pred katero se je raztezal velik prostor, ki je bil ob krajih s sadnim drevjem obsajen. Posestnik te nove hiše je bil Gregor Prevdarnik, ki mu so pa sploh le — Rupretov Grog — rekli. Bil je mož srednje starosti, krepke in čverste postave, ves po volji božje in oče dvojih otrok. Njegova žena Mica je bila prava podoba ranjke Mine in iz bližnje fare domá.

Nekega dné v jeseni sedi Prevdarnik na klopi pred hišo. Na kolenih derži majhnega dečka, poleg njega pa stoji deklica, kakih osem let stara, ki bere iz nekih knjižic. Po cesti pride človek v razterganej vojaškej obleki. Opiral se je na dve leseni palici, kajti leva noga mu je bila odrezana. Zagledavši lepo novo hišo, jo naravnost k Prevdarniku zavije. Suhi upadli obraz, globoko vderte oči, koščeni roki, kašel, težka hoja, vse to je kazalo, da je bolehen in da ne bo več dolgo pokašljeval. Do Prevdarnika prišedši, vsede se na neki panj, ki je stal blizo hišnih vrat, ogleduje hišo od vseh strani in se nekako čudno véde. Čez nekaj časa pa globoko vzdihne in jame tako hudo pokašljevati, da celó Mica pride iz veže, ter pogleda, kdo da je.

„Prijatelj, vi imate jetiko“ ga nagovori Prevdarnik.

„Vse nadloge tega sveta imam,“ reče vojak s hripavim glasom, „in rad bi že videl, da bi me Bog rešil telesnih in dušnih bolečin, ako bi bila njegova sveta volja. Edina moja noga, ki jo še imam, mi službo odreka; truplo je slabo in gnjilo, in poleg vsega tega že dva dni nisem imel nič gorkega v svojem želodeci.“

„Želodcu se lahko pomaga,“ reče prijazna Mica, „počakajte enmalo, juha bo kmalu kuhana in poldne je že takó blizo; tú na klop se vsedite, vidim da ste res nadložen človek in v sercé se mi smilite.“

„To je revež!“ vzdihne mala Jerica ter pogleda milo svojega očeta, kakor bi hotla reči: „Kaj ne oče, da se tudi vam smili?“

Oče Prevdarnik se nekoliko višej na klop pomaknejo in velé vojaku, da se naj na klop vsede. Vojak si ne pusti dvakrat reči in posede se blizo hišnega gospodarja, kterega z vpertimi očmi ves zavzet pogleduje.

„Kakor se vam vidi ste gotovo že marsikaj po svetu skusili in prestali,“ reče Prevdarnik; „vaše življenje me jako zanimiva. Povedali nam bote pri kosilu, ako vam je drago, svoje bolj važne dogodke, ker kakor vidim, ste bili tudi vojak in ste berž ko ne v boji zgubili nogó.“

„Oj prestal in skusil sem veliko in vsakoverstne nadloščine so me že terle v mojem življenji. Svojega nadložnega in tugepolnega življenja sem pa sam kriv. Resnična je prislovica, ki pravi: Kakor si kdo postelje takó tudi leži. Rad vam bom povedal žalostne dogodke svojega življenja in vam tudi dovolil, da je pripovedujete vsem mladim ljudém v svarilen izgled, kam pripelje ena sama hudobija mladega človeka, ako se jej že v početku z vso silo ne stavi v bran in je koj v porodu s korenino vred ne zaduši in zatare. Prosil bom pa tudi jaz vas, da mi bote povedali, kako da je ta lepa hiša tukaj nastala, kajti kakor se spominjam, bila je tukaj nekđaj le slaba, lesena bajta starega Rupreta.“

„Ste li morda že bili kedaj v tem kraji?“ vpraša Prevdarnik vojaka, čudé se, da onemogli vojak imenuje imé nekđanjega starega Rupreta.

„Minulo je že več let, da sem bil v tem kraji in sem poznal osebno Rupreta in njegovo dobro ženo Mino. Ali ne živita več bogoljubna in dobra človeka?“

„Ne, umerla sta že obedva,“ reče Prevdarnik nekako zavzet, da je vojaku okolica in Rupretova nekđanja bajta tako dobro v spominu.

„Mir in pokoj njunim kostém“, vzdihne vojak iz globine svojega sercá in debele kaplje se mu vternejo po obledelih licih iz globoko vdrtih oči.

Iz bližnjega farnega zvonika se zasliši poldne zvoniti. Oče Prevdarnik se odkrijejo in molijo na glas angeljsko češčenje; vojak in mala deklica, ki je lepo na tla pokleknila, molita za njim.

„Zdaj pa le v hišo“, se oglasi Mica pri hišnih durih, „kosilo je že na mizi!“

„Prijatelj, pojdite v hišo,“ reče Prevdarnik revnemu vojaku, „zajeli bote z nami enmalo gorke juhe; juha vas bode gotovo nekoliko okrepčala.“

Pri kosilu rečejo oče Prevdarnik svojej ženi Mici: „Glej, Mica! Ta človek tukaj je poznal najina največa dobrotnika Rupreta in Mino, ki se že davno nebeškega raja veselita.“

„Ni mogoče!“ reče Mica ter pogleda nekako začudjeno vojaka.

„Mogoče je, mogoče,“ pravi vojak, „in še prav dobro sem ju poznal, Bog jima daj dobro! — Radoveden pa sem zvedeti, kako da ste vi na to mesto prišli in tú, kjer je stala nekđaj malovredna Rupretova bajta, tako lepo hišo naredili. Ali ste mar vi revno bajtico kupili?“

„Nisem je kupil ne,“ odgovori Prevdarnik, „ampak bogato, a nikakor ne, kakor vi pravite, revno bajtico, dobil sem prav zastonj in še veliko lepih njiv, poljá in celó zlatih denarjev po verh.“

„Tega ne razumem, in zeló sem radoveden, kako bi to bilo,“ zaverne ga vojak.

„Tudi jaz mislim da ne úmete tega. Ker ste pa poznali Rupreta in Mino, kakor pravite, osebno, povedati vam hočem tedaj čudno zgodbo, kako sem prišel iz nič na takó lepo in hvala Bogú, tudi bogato posestvo. Gotovo vas bode povest iz mojega življenja zanimala in spoznali bote iz njé, kako čudna so večkrat pota božja, po katerih nas pelje modra roka njegova. Poslušajte.“

Vojak se sklone na mizo in vidi se mu, da je njegova radovednost do verha prikipela.

„Jaz nisem iz tega kraja domá“, pripoveduje Prevdarnik. „Moji starši so bili jako revni in so mi umerli, ko sem bil komaj kakih deset let star. Ker ni bilo nobenega premoženja pri hiši, dolgov pa obilno, je bila hiša prodana, mene pa je vzel neki sosed iz miloščine v svojo hišo. Tú sem moral prav pridno delati in mu pri vseh rečeh pri hiši in na polji pomagati. Namestoval mu sem hlapca in to tudi z veseljem, kajti dobro sem vedel, da razun njega, nimam nobenega znanega človeka na svetu. Vse svoje žive dni bodem hvaležen za lepe nauke, ki mi je je dal pošteni sosed, Bog mu je poverni stoterno. Pri sosedu sem bil do svojega šestnajstega leta. Ker so pa med tem časom sosedovi otroci odrasli in mu pri vseh opravilih lahko sami pomagali, pa je tudi sosed nekaj let sim zdatno obožal reče mi nekega dné: Ljubi moj Groga! Ti si zdaj v šestnajstem letu in sposoben za vsako kmetiško delo. Moji otroci so, hvala Bogú, zdravi in se morajo tudi dela poprijeti. Kakor véš, da te rad imam, te vendar ne morem več dalje pri sebi imeti, a to iz dveh vzrokov. Pervič: sem reven in komaj izhajam s svojo družinico; drugič: moram skerbeti, da tudi ti k svojemu kruhu prideš in si časoma kaj prihraniš. Pri meni nimaš nobenega plačila, ampak delati moraš le za hrano in obleko, pa še to je, bodi ga Bogú milo, jako pičlo. — Po mojih mislih bi bilo najbolje, da greš zdaj po svetu in si kake službe poiščeš. Ako se boš deržal, kakor te smo učili, ako boš pridno delal in rad molil, te Bog gotovo ne bode zapustil, pa te bodo tudi vsi dobri ljudjé radi v službi imeli. Še enkrat, — nerad te dam od hiše, pa — mora se zgoditi. Jutri zgodaj ti bom dal nekaj denarjev in takó si boš šel sam svoje sreče iskat po svetu. Prosi Bogá, da bi te k dobrim ljudém pripeljal. — Milo se mi je storilo pri teh besedah dobrega soseda in debele solzé so me polile. Tudi sosedovim je bilo težko po meni, kajti drugi dan v jutro so vsi jokali, ko sem odhajal. Sosed mi je dal nekaj petic, me je poljubil in djal: Srečno hodi! Bog in sveti angelj varuh naj bota vedno s tabo in te peljeta po pravej poti. Ako boš vtegnil kedaj, obišči nas; vselej te bomo radi pod streho vzeli in ti po zmožnosti postregli. — Takó sem postal sam svoj in odrinil sem v daljni svet, da si poiščem drugega gospodarja. Precej drugi dan sem stopil v nekej majhnej vasi pri nekem kmetu v službo. Ta

kmet je bil jako slab gospodar, brezbožen in zraven še pijanec in velik zapravljivec, da mu ga ni bilo blizo enakega. Terdo sem moral delati, zraven še večkrat kruha stradati in poleg vsega tega sem še bil za vsako majhno nerodnost tepen, da je bilo joj. Dasiravno sem vedel, da je človeku terpljenje dolžnost, vendar nisem mogel več prestajati, posebno ker sem bil dostikrat prav po nedolžnem pretepan in lasán. K svetej maši nisem smel hoditi, pa tudi moliti mi ni bilo dopuščeno. To je bilo tedaj zelo žalostno stanje za mene. — Bilo je neko lepo, jasno noč; ako se ne motim ravno o Križevih, da prav po tihoma vstanem iz svojega revnega ležišča ter jo tebi meni nič, pobrišem od nemarnega, brezbožnega kmeta, brez da bi kaj plačila od njega zahteval. Hodil sem vso noč ne vedé kam me ponesejo nogé. Jelo se je že po malem daniti, da pridem v gosto lesóvje. Dalj časa sem hodil po temnem gozdu tjé v en dan, naravnost po enej stezi, ker stranskih potov je bilo v omenjenem gozdu čuda veliko. Ko takó naprej hodim, zapazim na enkrat pod nekim starim hrastom mladega dečka, ki je prav sladko spal pod drevesom, a poleg njega na tleh je ležala majhna, še precej lična usnjata torbica.“

Vojak pogleda nekako osupnjeno Prevdarnika, globoko vzdihne, potem se nasloni na mizo rekoč: „Nadalje!“

„Kaj? mislim sam pri sebi, to je beraček in ima gotovo kruha v svojej torbici; jaz pa sem lačen, da se čez me vidi. Ne pomišljudem se dolgo in sunem spečega dečka s svojo palico rekoč: Hej, dragi! Ali imaš kaj od več kruha v svojej torbi, rad ga kupim en košček od tebe. — Deček se predrami, me nekako debelo in plaho pogleda, skoči po koncu, popusti svojo torbico na tleh ležati in jo na vse kriplje pobriše izpred mojih oči. Meni se je bojzljivost dečkova jako smešna zdela in sem si mislil: Deček gotovo nima dobre in mirne vesti, ker se boji človeka, ki mu nič žalega noče. Naj bo temu kakor rado, torbice vendar ne pustim tukaj ležati. S temi besedami primem za torbico, hitim po stezi, po ktereje je deček zbežal, ga kličem in iščem, pa — zastonj. Naprej si nisem upal, ker potov je bilo v gozdu veliko in tudi nisem vedeti mogel, po katerem jo je deček vbrisal. Vernem se tedaj nazaj in kmalu sem bil na planem. Ne daleč od mene zaslišim izpod bližnjega germiča vodo šumljati. Stopim bližej k bistremu studentu, odložim torbico na oglajen kamen, ki je stal zraven vode, ter se napravim, da se umijem. Komaj sem že gledal, tako sem bil zaspan in truden. Ko si prav dobro glavo operem in z žepno ruto otarem, vzamem zopet torbico v roke, da pogledam, če je kaj kruha v njej. Ali mislite si moje zavzetje, ko ne dobim v torbi ne mervice kruha, ampak belo ruto, v ktereje je bilo v enem voglu nekaj zavezanega. Berž razvozlam omenjeni vogel in kaj najdem v njem? — Strah in groza! Pet sto rajnšev v papirjih. Še prav dobro se spominjam, bilo je 30 bankovcev po deset in 40 bankovcev po pet rajnšev. To je čudno, si mislim: Kje neki je mogel mladi deček toliko denarjev vzeti. Pa ne, da bi bil deček, še tako mlad, pa že zrel hudobnež, ki je okradel svojega gospodarja. Hitro se vernem še enkrat nazaj, da bi poiskal dečka in ga prijel za odgovor od kod ima toliko

denarjev in res, kmalo dospem do drevesa pod katerim je deček ležal, toda od dečka ni bilo sledú. Hodim še nekaj časa po gozdu sim ter tje in ga kličem na vso sapo, pa — vse zastonj. Gotovo se je ustrašil hudobnež, da je prišel človeku v pest, ki ga bode izdal pravici in jo berž in bolj potegnil iz samotnega lesovja. Jaz ga nisem vtegnil dalje iskati, ker je bilo v gozdu več stranskih potov in nisem prav vedel, po kateri poti bi jo bil begún po-brisal. Namenil sem se tedaj zopet nazaj iti in berž ko pridem v kako bliž-njo faro, gospodu župniku izročiti denarje, da je oznanijo iz lece ter je izročé, komur slišijo.“

Vojak postaja nemiren. Pogleduje zdaj Prevdarnika, zdaj Mico, potem pa zopet pravi: „Prosim na dalje!“

(Konec prihodnjič.)

Stari Plesnik — počena struna.

(Žalostno-podučni spomini.)

Živel je v mestu N. starček, kterega so vsi prebivalci zavoljo njegove priljudnosti, učenosti in zgovorljivosti zeló čislali. Bil je sploh znan kot stari Plesnik. Tudi otroci celega mesta poznali so starega Plesnika, a tudi on je vsacega poznal; posebno je pa rad dobrim in vbogljivim otrokom večkrat kakšno jabelko iz žepa privlekel. Sivi lasjé, ki so mu se spuščali po zgerbančenem vratu, bili so skorej zmiraj pokriti z majhuo kapico — in kaj bi ne? — saj če bi plešasto glavico dobrega starčeka kak ostri veter le prepihal, padel bi starček morebiti koj v bolezen, kterej bi sledila smert. Na nosu stala so vselej debela očala, kedarkoli je moral starček gledati v papir, kar je bilo znamenje, da je stari mož marsiktero noč s prebiranjem knjig in družih pisem preživel.

Otroci so tedaj Plesnika poznali! Ne le otroci celega mesta, ampak tudi vsa odraščena mladost; dá, ni bilo človeka, kteri bi vljudnega starčeka ne bil pozdravil, ko ga je kje na ulici srečal. Saj je pač Plesnik bil v celem mestu edini, ki je tako izverstno vsacega znal na glasovirji, goslih in v petji podučevati. Bilo je že veliko berkastih gospodov, veliko gospá in gospodičin, ki so za svojo godbino vednost le staremu Plesniku bili hvaležni. Je pa tudi Plesnik že veliko let prebival v tem mestu, ter si s podučevanjem v muzikalnih vedah vsakdanji kruhek služil. Bil je sam. Ni imel žene niťi otrok, le polni kupi vsakoverstnih not, ki so sim ter tje po njegovej sobi ležali, pričali so, da je mož skoz in skoz odrasel v godbi. Že zgodaj zjutraj slišalo se je pod njegovim oknom brenkanje na glasovirji. Ljudje, ki so hodili memo, so se večkrat v celih kupih vstavili, poslušaje prekrasne igre verlega starčeka.

* * *

Bilo je na sv. Matevža dan, ko je stari Plesnik prišel po navadi ob štirih popoldne k Stankovim, kjer je mladega Bogomila in njegovo večo

sestro Anico podučeval v krasnej godbi. Bogomil je godel, Anica pela, a naš starček tako umetno in urno prikladal, da je bilo veselje poslušati. Stari in gerbavi persti starčekovi so tako mojstersko skakljali po belej klaviaturi, kakor da bi v nobenem ne bilo koščice. — Preneha — in zopet začne, — zdaj tiho, zdaj glasno, — zdaj počasi, zdaj urno, — — bil je danes čisto zamišljen in nenavadnega obličja. Bogomil neha gosti, tudi Anica vmolkne, ali starček le naprej gode svoje fantazije. Bilo je obema čudno pri serci; čudno stermita oba pod urne perste sivega starčeka.

Zdelo se je, kakor da je starček pozabil, da podučuje.

V največej urnosti, s katero je starček po glasovirji prebiral — — počí struna! Starček prebledi, roki kakor da bi okameneli na glasovirji — — Bogomil in Anica se ustrašita — — bila je tihota — nobeden se ne makne, — le še šum počene strune se je sli-

šal, ktera je v glasovirji po drugih strunah rožljala . . . .

Ko se starček zavé, pogleda plašno okoli sebe. Bil je čisto zmešan. Ni vedil, kaj bi rekel.

„Vi ste, gospod, danes posebno zamišljeni v to prekrasno fantazijo“, reče Bogomil.

„A zdi se mi, kakor da bi se prestrašili, ko je počila struna,“ pristavi Anica.

„Ljuba moja otroka“, reče starček, „danes je za mé dan žalostnih spominov. Sv. Matevž bil je patron mojega ranjkega očeta, a ta fantazija, ktero sta slišala, nehoté je donela izpod mojih perstov. Bila je fantazija mojega očeta! Ni bilo dneva, da je nisem slišal na našem starem glasovirčeku. Tvoji glasi na goslih in Aničino petje — — — ne vém — — kako je danes vse to čudno — in ta očetova fantazija — oh prečudno — spominja me žalostnih otročjih časov, — dá — — in pa še — počena struna — — — !

„Pač malo škode“, povzame tolažljivo Bogomil.

„Malo škode“, poreče premišljeno starček, „ali veliko spominov! Danes

je ravno 50 let, odkar so moj oče ravno to fantazijo igrali na glasovirji. Bil sem še otrok, stal sem pri njih s svojo sestrico Dragotinko, — kakor vi dva stojita zdaj pri meni. Tudi takrat počila je struna — — da da — počila je struna pri ravno tej fantaziji — danes je že 50 let. — Jaz sem se kot neumni otrok takrat zavzel in vprašal očeta, kaj to pomeni, ter sem mislil, da se je ves glasovir pokvaril. Oče mi pa reko: „Vidiš, ljubi moj sinček, struna, ki je zdaj počila, podobna je človeškemu življenju. Kakor si zdaj slišal počiti struno, tako se bo tudi nam enkrat pretergala nit našega življenja. Kako vesel sem brenkal po glasovirji ne mislé, da bo strunica počila, a glej, ravno tako tudi človeku včasih v največem veselji, kedar se najmanj nadeja, obišče smert. Struna počí — njen prijeten glas se izgubi, — in ko v človeku struna življenja počí, tudi on izgubi glas, vid, sluh in vse, kar ga je oživljalo.“ — In res, ljubčeka moja, čez nekaj dni potem počila je struna življenja v mojem očetu. Ostal sem revež sam s sestrico na tem svetu. Kedarkoli mi je pozneje na glasovirji počila struna, vselej sem se spomnil očetovih besed. Danes pa, na njihov god, pri tej njihovej fantaziji, me je počena struna posebno ganila, — zdi se mi, kakor da je zraven sebe vidim, — zdi se mi, kakor da njihovo fantazijo slišim, kakor da njihove besede poslušam . . . .

Nekako tožno vstane stari Plesnik, vzame svojo palico in — odide.

Bogomil in Anica ganjena gledata za njim.

* * *

Za osem dni po tej dogodbi je bil pri Stankovih glasovir pokrit s črnim suknom. Plesnika ni bilo več! Počila je tudi v njem — struna življenja, ki je odmevala prijazno in vsacega z ljubeznjivostjo očarovala. Bogomil in Anica, kedarkoli pogledata glasovir, spomnita se starega Plesnika.

Namesto počene strune se je sicer nova postavila, ali urni Plesnikovi persti niso nikoli več skakljali po glasovirji!

Lj. T.

Bodi prijazen.

Mnogo otrok je, ki imajo sicer dobro sercé, a vendar so dostikrat neprijazni z drugimi otroci. Tak otrok je bila tudi Minka. Dasiravno je imela svojo sestrico Roziko zeló rada, vendar jo je večkrat razžalila s kako neprijazno besedo. Nekega dné je dobila Minka lepo jabelko v dar, in Rozika, ki je bila za nekoliko let mlajša, bi ga bila tudi rada imela. Zategadelj se dobrika svojej sestrici in jo prosi: „Minka, oh Minka, bodi tako dobra in daj meni jabelko“. — Toda Minka jo sune proč od sebe in pravi: „Poberi se mi in ne delaj mi nadleže, ker veš, da ti ga ne dam.“ To je občutljivo Roziko močno zbolelo in jokaje odide. — Po noči zboli Rozika. Veliko je moral terpéti revni otrok in ker zdravnik ni mogel pomagati, imeli so drugi dan merliča v hiši. S cveticami ovenčana je ležala Rozika na mertvaškem

odru. Njena ljubeznjiva očesca so za večno zaspala in tudi njena sladka ustica so obmolknila za zmiraj. — Spomnila se je zdaj Minka neprijaznih besed, s katerimi je svojo sestro razžalila. "Oj preljuba, zlata moja sestra" joka Minka in zdihuje „le samo enkrat me še poglej s svojimi prijaznimi očesci, da te za odpuščanje prosim!“ Okrog vratú se oklene mertve sestrice in jo poljubuje; pa vse zastonj, — Rozika se ne sprebudi več in tudi nobene prošnje, nobenega sladkega glasú ni več iz njenih nežnih ustic. —

Dasiravno je že več let preteklo, vendar Minko še zmiraj boli sercé, da je s svojo neprijazno obnašo tako hudo razžalila dobro svojo sestro.

Kedar te kdo kaj prosi, pa mu želje ne moreš spolniti, odreci mu prošnjo vsaj z lepo in prijazno besedo, brez da bi ga žalil.

T.

Piščalka.

(Po ruskem iz Karamzina.)

Ko še mlad sem bil nevéden
Komaj let sem štel še sedem,
Mati pénezov so dali,
I veleli ukazali:
„Kupi si kaj lepega
„Lepega, koristnega.“

Hitro tjé na somenj tečem,
Zbiram, pravim „tega nečem“,
Zdaj piščal ugledam zálo,
Sérce se mi zasmejalo,
Dal veseló, rad sem vsé,
Za piščalko péneze.

Naglo jo prot dómu máhnem,
Tukaj se še le oddahnem,
Kér veselje me je gnalo,
Da imél sem zdaj piščálo;
Jél domá sem piskati
Veselít se, vriskati.

Pa nobeden mi ne vgame,
Koliko piščal me stáne,
Le pozneje, ko zvedó,
Mi smeje náštevajo:
Kaj bi kupil lahko vsé,
Za izdáne péneze.

Večji sem po svetu hodil,
Deželá velik' obhodil,
V slednjéj druge šege videl,
Z znanci sem povsod se snidel;
Tú sem videl pridnega
Tamkej zopet lenega.

Tú skopúha sem ugledal,
Ki po dnarji le je segal,
Sebi le v žep vse grabil,
Reveže pa čisto zábil,
Ta plačuje prav dragó,
Mislil sem si piščalko.

Vidí je' ki plosk lovijo,
Hvalo z razno zvičajijo,
Gospodarstvo popustijo,
In nazadnje vsé zgubijo,
Mislil sem si, oh ljudjé!
Kak so dráge piščalke.

* * *

In tako tedaj prav mnogi
V širócem zemske m krogi,
So nesrečni le zató,
Ker piščál preplačajo.

Iván Gabršek.

Cvetna nedelja.

Otroci! Jutri je za vas vesel dan, jutri je cvetna nedelja. Dobro vém, da ste si že danes prinesli polno naročje mačic in zelenega beršlina, sedeli ste v izbi in vezali bútarice ter je lepo okinčali z zelenim beršlinom. Mati vam so prinesli pozlačenih orehov in šišek, rudečih jabelk in pomoranč in vam je so navezali na bútare. Kaj ne? to je bila lepota, skakljanje in veselje! — Da, da, začetek vseh velikonočnih veselic je že cvetna nedelja, to vém

tudi jaz kedarkoli se spominim vesele mladosti. Pridni mladenči že en dan poprej pripravljajo iz verbovih vejic vi-

soke in tenke bútare, ki je povijó z zelenim beršlinom in olepšajo s spomladanskimi cveticami; verh bútare nataknejo

šopek oljke in navežejo vse polno leporudečih in rumenih jabelk, kar se med zeleni beršlin prav lepo podá. Ali ni znabiti res takó? — In koliko nedolžnega veselja bote imeli še le jutri na cvetno nedeljo, na dan blagoslovljenja lesá, ko bote s krasnimi bútarami veselo šli proti cerkvi, ktera je ta dan lepemu zelenemu vertu podobna. Le varite, da vam kdo po butari ne udrihne, kajti to bi bila velika škoda. — Ali pa tudi véste, ljubi otroci, kaj cvetna nedelja pomeni? Cvetna nedelja je zadnja postna in zadnja predvelikonočna nedelja. S cvetno nedeljo začnemo obhajati spomin Jezusovega terpljenja in se spominjamo posebno onega veselega dné, ko je naš izveličar Jezus Kristus na oslici sedé prijezdil zadnokrat v mesto Jeruzalem, da pokaže svojo največo oblast, ktero ima v nebesih in na zemlji. In glej! komaj se je približal jeruzalemskemu mestu, že mu hitijo naproti stari in mladi, da pozdravijo svojega kralja in učenika. Nekteri sekajo veje iz dreves in nastiljajo ž njimi pot, drugi zopet razgrinjajo svojo praznično obleko po tléh, da bi vredno in spodobno počastili prihod Gospodov. Iz tisoč in tisoč ust se razlega veselo pozdravilo: „Hosána sinu Davidovemu, visokohvaljen, ki pride v iménu Gospodovem!“ Zares vesel in veličasten dan v Jeruzalemu in presrečno ljudstvo, ki tako lepo slavi svojega Gospoda. Toda čez malo dni pozneje, to je, na véliki petek, kaka sprememba! Ljudstvo, ki je malo poprej sprejelo Jezusa z največo rádostjo in veseljem, ne pozdravlja ga več kot sinú Davidovega in kralja Judov, marveč na ves glas upije: „Proč ž njim! Križaj,

križaj ga!“ To je omahljivo judovsko ljudstvo, ki komaj čaka onega trenutka, da Jezus prelije svojo drago kri na lesu svetega križa.

Spómnite se tedaj jutri, ko bote prinesli v vežo božjo krasno okinčane oljke in bútarice, tistega veselega dné v Jeruzalemu, ko je še ljudstvo svojo praznično obleko in zelene veje pokladalo po tléh, da vredno počasti svojega kralja, ter ne pozabite nikoli, kako visoko čast in hvalo ste tudi vi dolžni Jezusu, ki vas je s svojo drago kervjo na lesu svetega križa odrešil od večnega pogubljenja. Oljka, ki jo bote imeli v butarah, je pa tudi znaminje in podoba mirú in sprave, katero nam je on skoz svojo smert in terpljenje pridobil. Zelene vejice nas opominjajo, da se mora naše staro grešno življenje v pravej, resničnej pokori ozelenéti, da ne smemo biti podobni suhim vejam, marveč sadonosnim drevsom, ktera dober sad prave pokore obrodijo.

T.

Pošteni Indijan.

Indijan je prosil svojega soseda, da bi mu dal malo tobaka. Ta seže v žep in mu ga dá polno perišče. Drugo jutro pride Indijan zopet k svojemu sosedu in mu prinese nazaj tolar, ktereга je najdel med tobakom. Ko so mu pa nekteri svetovali, da naj obderži denar, položi rokó na sercé rekoč: Tu pri serci imam dobrega in hudobnega človeka. Dobri mi je rekel: „Denar ni tvoj, daj ga nazaj njegovemu lastniku.“ Hudobni človek pa je rekel: „Dali so ti ga in tvoj je.“ Dobri človek reče dalje: „Ni rés; tobak je tvoj, a denar ne.“ Hudobni nadaljuje zopet: „Ne bodi neumen in nepokojen, ampak pojdi in kupi si žganja za-nj.“ Res nisem vedel, kaj bi storil; poslednjič se vležem v posteljo, da bi se umiril; pa hudobni in dobri človek sta se vso noč kregala takó, da nisem imel poprej miru, dokler nisem oddal denarja pravemu gospodarju.

L.

Kako se je nekdo naučil očenaš moliti.

Bogat kmetič pride k spovedi. Spovednik ga vprašajo, če zná očenaš. „Ne znam ga“ odgovori kmet, „mnogokrat mislil sem se ga na učiti, pa nikoli se nisem pripravil k učenju.“ Spovednik ga dalje vprašajo če umé pisati ali brati. „Tudi tega ne znam“ pravi kmet. — „Kako si tedaj zapomnite vse svoje dolžnike, kterim dajéte denar in žito, ako ne umete niti pisati niti brati?“ vprašajo duhoven. Kmet z ramami majaje odgovori: „Tega jaz pač sam ne vém, kratko, zapomnim si je.“ Duhoven nadaljujejo: „Naložite si v pokoro, posojevati revnim ljudém žita, katero vam poverniti obljubijo po žetvi!“ „Rad storim kakor vkažete“ pravi kmet, ter odide. — Čez malo časa pošljejo duhoven kmetu reveža, kteri je bil po vasi čisto neznan. Revež ga naprosi, da bi mu posodil dva vagana reži. „Kako se pišeš?“ vpraša kmet reveža. Revež mu odgovori: „Oče naš.“ „Ktereга rodu?“ vpraša dalje kmet. „V nebesih, je moj ród“ odverne revež obir-

Kmet mu dá žito. — Ko mine teden, pošljejo duhovnik družega reveža z imenom: „Posvečeno bodi tvoje imé — iz rodú: „pridi k nam tvoje kraljestvo.“ Zopet čez nekaj časa pošljejo tretjega z imenom: „Zgodi se tvoja volja — iz rodú: „kakor v nebesih takó na zemlji.“ In takó mu pošljejo duhovnik še več revežev, a zadnjič pridejo sami k bogatemu kmetu ter ga vprašajo, če je razposodil žito. „Razposodil sem ga“ odverne kmet. Kako se imenujejo dolžniki?“ poprašajo spovednik. Kmet jame naštevati vse dolžnike po versti takó, da izmoli ves očenaš, in ko se mu gospod nasmejejo vpraša je kmet zakaj se mu neki smejejo, „zató,“ odgovoré spovednik, „ker ste se zdaj naučili očenaš, ktereга poprej niste znali.“ Vse mu zdaj razložé, kako mu so polajšali učenje te molitve. Kmet pa je daroval revežem vse žito, ki jim ga je bil razposodil, in je bil duhovniku zeló hvaležen, da ga so v tako kratkem času naučili „očenaš“ moliti.

Iván G.

Pajak in polž.

(Basen.)

Srečala sta se nekega dné pajek in polž. Pajek nagovori polža rekoč: „Ljubi moj, povej mi vendar, kako je mogoče, da ves čas prebivaš v tako majhnej in tesnej hišici, kakoršno nosiš na svojem herbtu? Poglej mene! Jaz prebivam v lepih izbah in poslopih; včasih predem svojo pajčevino celó okrog kraljevih prestolov.“

Pohlevno odgovori polž: „Majhna, pa moja je hišica, v kateri prebivam.“

Spomini na mladost.

Oj rajski časi, kje ste vi,
Oj časi mojih mladih dni?
Ko sem po vertecu skakljjal
Nedolžno se s tovariši igral!

Oj rajski časi, kje ste vi,
Oj časi mojih mladih dni?
Ko še nedolžen in vesel
Prebirat strune sem začel!

Oj rajski časi, kje ste vi,
Oj časi mojih mladih dni?
Ko sem po trati šetal se
In bele tergal rožice!

Oj rajski časi, kje ste vi,
Oj časi mojih mladih dni?
Ko mlado moje serčice
Nij bolečin poznalo še!

* * *

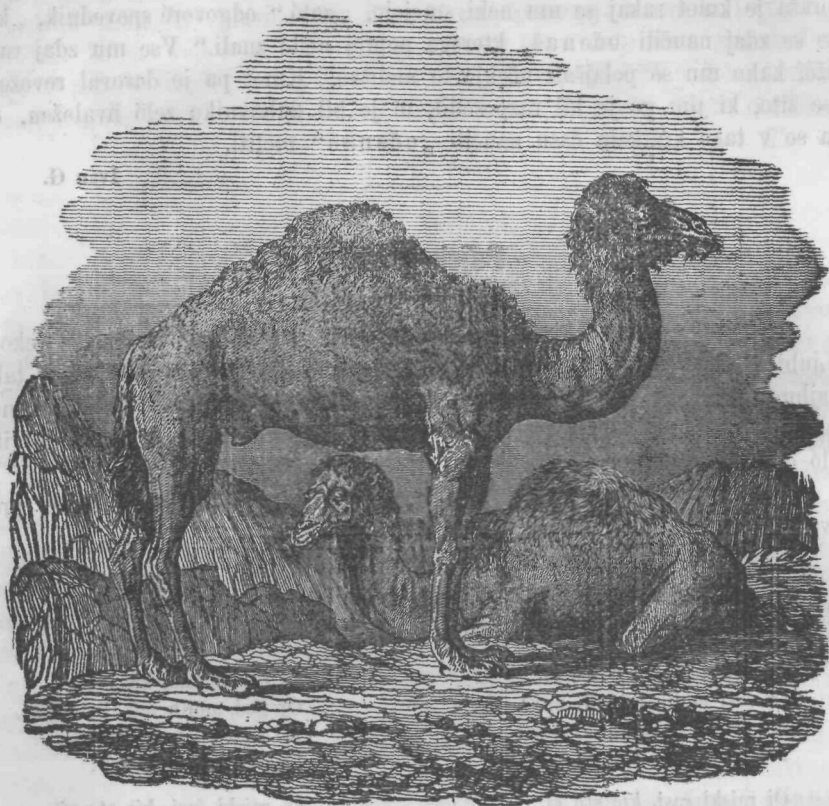
Veseljapolni časi vi
Za vami duša hrepeni!
Vernite oh, se spet nazaj,
Otroški mi darujte raj!

I. Libijanski.

Prirodopisno - natoroznansko polje.

Velblod ali kamela.

Pojdi z menoj, dragi moj mladi bralec, da te v mislih popeljem daleč tam v žarečo puščavo, ki se enako peščenemu morju razprostira po velikem delu Afrike in po sosednjih azijskih zemljah. Brezkonečna dobrota in modrost božja je skerbela tudi za te vroče puščave, ktere ne oživlja nobena voda, po katerih žareče sape sežgó vsako bilko, ki bi znabiti hotla poganjati v jalovem pesku. Glej, vsem tem peščenim planjavam, ki se razprostirajo med Azijo in Afriko je Bog podaril velbloda.

Misli si lepega arabskega konja, kako kmalu bi se pogreznil v valovih peščenega morja in bi poginil! Kopita bi se mu razpokala in noge ohromele. Velblod pa ima na podplatih kos mesa, ki je z debelo kožo prevlečen. Ta mesnata in vendar ne preobčutljiva noga mu lajša težavno hojo po pesku in kamenji peščenih azijskih puščav. Konj ne bi mogel težkih tovorov nositi,

posebno zató ne, ker bi se mu moralo razun tovara tudi veliko kerme za živež nalagati. Velblod pa za sé le kaj malo potrebuje in je dostikrat s koprivami in osatom popolnoma zadovoljen. Pri vsem tém lahko nosi 12 stotov (centov) teže in lahko 12 milj na dan prehodi. Velblod je sedem do osem črevljev visok, tedaj viši ko največi konj.

Na velblodu nam najpred pade v oči njegova visoka gerba sredi herbta. Gerba je od same masti, zató pa tudi ni pri istej živali zmerom enaka. Ako ima namreč velblod dobro in obilno pašo, hitro se mu gerba napolni in napne, in taka polna gerba tehta včasih do 30 funtov. Ako pa je kerma slaba in pičla, gerba kmalu upade in splashne, da je komaj 5 do 6 funtov težka. Iz tega se vidi, da ima velblod v tolstej gerbi zalógo za hude čase, ko mora na dolgem potu živeti o prepičlejši in malopridnej kermi. Na dolgem zvitem vratu se ziblje majhna, skoraj ovčja glava s trobastim gobcem, majhnimi ušesi in velikimi bébastimi očmi. Okrogli nabuhnjeni vamp visi med dolgimi suhobedrimi nogami in čopasti rep se mu opleta po zadnjih bedrih. — Na persih, na kolenih in na gležnjih ima terde žulje, na ktere se spusti, kedar počiva ali kedar se mu tovor naklada ali razklada. Razen teh žuljev je povsod pokrit z razmeršeno rujavkasto ali sivkasto dlako, ki je na temenu, na podvratu, na plečih in gerbi daljša nego pa drugod.

Velblod kermo prežvekuje ali preživlja ter spada med prežvekovalce, kakor ovca, koza, jelen i. t. d., dasiravno se v zobéh od vseh teh živali močno razločuje. Vsi prežvekovalci imajo po štiri želodce, a velblod jih ima pet. Najzanimljivi je peti želodec, v kterega lahko obilo vode shrani. Ko pride namreč do kake vode, se najpred do sitega napije, a naposled še svoj vodnjak, to je, peti želodec napolni, v kterem ostane voda hladna in čista ter se prav nobenega duha ne navzame. Ako so popotniki v nevarnosti žeje poginiti, kar se v dolgih peščenih puščavah prav lahko primeri, pobijejo berž velbloda in pijejo vodo iz njegovega želodca ter se takó hude smerti rešijo. Posebno čudno je pri tej živali to, da lahko 24 ur strada in da tudi v najhujej puščavnej soparnici in vročini osem ali pa še več dni lahko žeje sterpi. Če verh tega še pomislimo, da ta žival spanja le malo potrebuje in noč in dan lahko potuje, lahko potem zapopademo, zakaj je velblod prebivalcem jutrovih dežel najljubša domača žival. Bogastvo Arabcev je večidel le število velblodov; cenijo pa velbloda po 90 do 120 kron. Arabcu je velblod to, kar je nam konj, ovca in govedo; on ga ravno tako čisla, kakor konja najlepšega plemena. In kaj bi ga tudi ne? vsaj velblod daje Arabcu živež in obleko. Iz velblodovega mleka si pripravljajo sir in maslo, iz njegove dlake si narejajo obleko in iz kož prav dobro usnje. Tudi meso od mladih velblodov zavživajo ter pravijo, da je neki prav dobro in slastno.

Da pa vrednost velbloda prav spoznaš, moraš si vse njegovo življenje, jutrovo deželo in ondotno podnebje prav živo pred oči postaviti. Ako si je Arabec primerno mesto izvolil in svoj šotor razpel, poležejo vse živali pred šotorom; potem zveže gospodar staršim velblodom kolena z vervjó, da vstati ne morejo, mladi pa poležejo zraven njih po pesku. Tako počivajo blizo do polnoči; o tem času se namreč začnó Arabci zopet gibati. Gospodar pomolze

kobile, potem jim zopet noge zveže in je pusti tako do solnčnega vzhoda. Med tem gospodinja s hlapeci in deklami šotor podere in ga s hišnim orodjem vred naloži velblodu. Najmočnejšemu velblodu privežejo na herbet velik usnjat koš, va-nj sedejo starci, bolniki in otroci — in tako odrinejo. Gospodar jezdi z nabito puško naprej, da si izbere pripraven kraj; gospodinja pride kmalu za njim in razpostavi šotor. Staro mesto zapuščajo navadno že pred solnčnim vzhodom, in ob štirih popoldne je šotor že na novem mestu postavljen.

Solnce je zatonilo na robu puščave; velblodi se pasejo do terde noči. Na paši ima velblod nekaj mičnega in priljudnega na sebi. Čudna podoba, rumena polt, varna hoja, dolgi vrat, ki ga zdaj steguje zdaj zopet kerči, in nedolžni pogled — vse to nas opominja na starodavne čase očakov in pastirskih kraljev; človeku se zdi, kakor bi videl pred seboj boljši svet in boljše čase, — in močno ga gane ta lepa prikazen.

Perve pomladanske cvetlice.

Jeternik (*Anemone hepatica*) ima valjasto koreniko, z majhnimi vlaknatimi koreninicami, katerih je vse polno. Korenika poganja peceljate, zgorej gole, spodej kocinaste liste. Cveti imajo trilistno čašo in 6 do 12 višnjevih, redko kedaj belih ali rudečih listekov. — Raste prav pogostoma po senčnatih gozdih in pod germovjem. Cveté navadno poprej, preden listje požene, že meseca marca in aprila. Po nekterih vertih imajo tudi pitane in pisane versti te cvetlice.

Velikonočnica (*Anemone Pulsatilla*) ima valjasto, naravnost v tla rastočo koreniko, ki poganja pri tleh stoječe, dva- do trikrat precepljene liste. Steblo je pokrito z dolgimi mehкими lasci in nosi na verhu vijoličast cvet. Pod cvetom se vidijo na stebelu razparani, kosmati krovni listeki. Cvet ima 6 lepo vijoličastih lističev, mnogo rumenih prašnikov in vse polno od zgorej vijoličastih pestičev, ki se pozneje razvijejo v dolgo repate plodiče. — Raste pogostoma po senčnatih, suhih gričih, posebno na apnenej zemlji. Cveté marca in aprila meseca. Velikonočnica je zelo strupena, kakor tudi njej podobni kosmatinec (*Anemone pratensis*), ki se prav lahko spozna po kimastih temnovijoličastih cvetih.

Kurje zdravje (*Draba verna*) je majhna enoletna rastlinica s tenko koreninico, ktera nosi prav pri tleh mično listno rožico, iz ktere se dviguje tenko, komaj palec visoko steblo. Na njem visi nekoliko prav drobnih križastih cvetkov. — Ta zavoljo svoje majhne postave imenitna rastlinica raste že zgodaj v spomladi povsod na peščenih krajih in po suhih tratih. Cveté marca in aprila meseca.

Razne stvari.

Drobtine.

(Pomoček za zobé.) Kedar te zob boli, olupi surovo čebulo in položi en olupek ali košček, toda ne premerzlega, pa tudi ne kuhanega ali pečenega, na boleč zob. Kakor bi pihnil, bolečine zginajo.

(Kri kedar iz nosa teče, hitro ustaviti.) Nek sloveč francozki zdravnik, Negrir po imenu, pravi, da kedar človeku kri iz nosa teče, se mu prav lahko ustavi. Druzega nij treba kakor rokó naj na ravnost kviško derži, in sicer hitro naj vzdigne desno rokó, ako iz desne nosnice kri teče, vzdigne naj levo, ako mu iz leve nosnice kri teče.

Pametnice.

* Človeška lepota se dá priličiti lepej cvetlici, ki v enem dnevu usahne, ali pa sedmerobjej mavríci, katero veter v enem hipu prežene.

* Domača hiša in domač vertec bodi ti najljubši; rožice, ki cvetejo na domačem polji, so najlepše in gerlica v domačem logu najlepše poje.

* Bodi snažen in čeden na svojem truplu. Porezuj skerbno nohte na rokah, da ti ne izrasejo kremplji, kajti ni ostudnišega, kakor če ima kdo dolge in ostre nohte, pa zraven še misli, da to pripada k oliku.

* Tvoja obleka naj bo čedna in po tebi narejena. Ljudjé pravijo: Kakoršna obleka, takošna duša.

* Dober kup sta red in snaga, — Vsakemu sta ljuba, draga.

Kratkočasnice.

* Katehet vprašajo učenca: „Zakaj prosimo le za vsakdanji kruh, pa ne za cel teden ali za cel mesec?“ Učenec nekoliko pomisli, potem se pa odreže: „Zató ne, ker bi bil prestar in presuh.“

* Pri spraševanju vprašajo g. fajmošter možaka, ki je imel že precej let, a v glavi skoraj samo slamo: „Kdo te je ustvaril?“ Ne dobivši odgovora, zastavijo vprašanje malemu dečku, ki prav gladko in glasno odgovori: „Bog Oče!“ — „Še ta vé, ti pa ne.“ — „Ta lahko vé, ker ni dolgo, kar ga je Bog ustvaril, pri meni je pa že dolgo,“ odgovori kmet.

* Učitelj: Kje je Bog?

Učenec: Povsod, v nebesih in na zemlji, na vsacem kraju.

Učitelj: Ali je tudi v šoli?

Učenec: Tudi.

Učitelj: V vašej kleti?

Učenec: Né, v kleti ga nij.

Učitelj: Zakaj pa né?

Učenec: Ker nimamo nobene kleti.

* „Zakaj je več, kakor enó kazalo na zvoniku?“ vpraša deček dečka. Vprašani hitro odgovori: „Zató, da mi ni treba čakati na-te, kedar ti gledaš na uro in bi tudi jaz rad vedel, koliko je ura.“

* Učitelj: „Mi moramo vbo-gajme dajati. — Ti bi imel kos kruha pa bi te kak lačen beraček srečal, kaj bi storil s kruhom?“ — Učenček: „Snédel bi ga!“

* Učitelj: „Kdor nam na-lašč kaj hudega storí, je naš sovražnik. — Ko bi ti na kraju vode stal, pa bi te kak hudoben človek od zadej v vodó sunil, — ali bi bil to tvoj prijatelj ali sovražnik?“

Učenec: „Moj sovražnik.“

Učitelj: „Kdo bi pa bil tvoj prijatelj?“

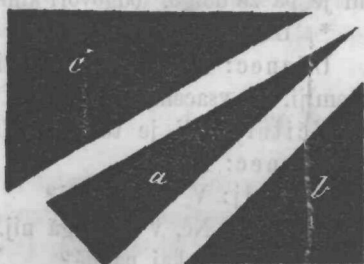
Učenec: „Tisti, ki bi me od spredaj v vodó sunil.“

Besede, ki tudi nazaj brane nekaj pomenijo.

Mir == Rim,	Vol == lov,
Bob == bob,	Hud == duh,
Peč == čep,	Lés == sél,
Kos == sók,	Lok == kol,
Žir == riž (rajž),	Top == pot,
Dar == rad,	Meso == osem,
Déd == déd,	Zób == bós.

Zabavne naloge.

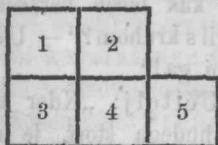
I. Naloga.

Kako boš iz 2 koščekov podoba *a*, iz 2 koščekov pod. *b* in iz 2 koščekov pod. *c* sestavil pravi čveterokotnik (kvadrat)?

II. Naloga.

Naslednja podoba, katero si lahko s kredo na mizo narišeš ali pa iz majhnih šibic sestaviš, predstavlja nam pet kvadratov. Kako boš tri čerte na tej podobi zbrisal, da še 3 celi kvadrati ostanejo?

III. Naloga.

Koliko je polovica od 12?

(Imena reševalcev, ki vse tri naloge prav rešijo, priobčili bomo v prihodnjem listu.)

Zastavice.

1) Nek kupec je kupil na tergu osem gosí za pet goldinarjev; po čem pride ena k drugej?

2) Ni kóst niti riba, pa vendar v žepu miga. Kaj je to?

3) Suha sraka, na poti mesá čaka. Kaj je to?

4) Čez vodo leti, pa sence nič nima. Kaj je to?

5) Pervi pravi: pojmo doli; drugi pravi: pojmo gori, in tretji pravi: tú ostanimo. Kaj je to?

6) Zapiši tisoč, petsto in sto brez ničel!

(Rešitev zabavnih nalog in uganjke zastavic v prihodnjem listu.)

Rešitev številnih nalog in uganjke zastavic v 3. listu „Verteca.“

Rešitev štev. nalog: 1) Ako daš staremu očetu eno, njihovemu sinu in vnuku vsakemu eno. 2) Perva deklica A. je imela 18, druga B. 34 jajec. 3) 99%; 999⁹/₉.

Uganjke zastavic: 1. V lekarnici; 2. Obé gorite krajši; 3. Jaz sam; 4. Po rimskej; 5. Maj, ker ima le tri čerke; 6. Obá morata dobro zadeti; 7. Kurje oko.

Listnica. Gosp. J. P. v K. štev. zabava se sčasoma porabi. — G. A. P. v Lj. Vašim spisom je treba še mnogo poprave, zato je ne moremo za zdaj še ustreči Vašej želji. Naročnine ste nam poslali 40 kr. preveč, prosimo, da nam naznanite, kam Vam je oddamo. — G. Marija J. v T. Z veseljem prefeli, znabiti se sčasoma porabi. — G. M. . k v Lj. Ako se malo sem ter tje opil, bode dobro in bomo priobčili po okolinostih potrebnega prostora. — G. A. K. bogosl. v Lj. Vaše drobtinice so nam prav všeč; prosimo večkrat kaj. — Opomniti moramo tudi to, da nikakoršne tvarine ne moremo natisnóti brez pisateljevega pravega imena. Prosimo tedaj vselej z gradivom tudi pravo imé. — Premalo naročnine so nam poslali naslednji gg. naročniki: J. G. v Ip. 20 kr.; L. C. na V. 10 kr.; T. Zup. v K. pri 2 iztia. 20 kr.; P. Malis v G. 10 kr. Prosimo, da se nám ti krajcarji pri naročevanju za drugo polletje priveržejo.

Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga.

Izdatelj, založnik in vrednik **Ivan Tomšič**. — Tisk Egerjev v Ljubljani.